

Richtlijnen bij normoverschrijdend gedrag tegen raadsleden en raadsvolgers

Inleiding

Voor politieke ambtsdragers en voor democratisch gekozen volksvertegenwoordigers is het belangrijk dat zij gemakkelijk benaderbaar zijn, open in de samenleving kunnen staan, het politieke debat vrij kunnen voeren, publieke taken vrij van dwang en drang kunnen uitoefenen en dat besluiten zonder druk kunnen worden genomen. Zij kunnen worden geconfronteerd met normoverschrijdend gedrag van inwoners: uitschelden, beledigen, persoonlijke bedreiging of bedreiging aan het adres van familie, langdurig stalken, fysieke agressie en in extreme gevallen bijvoorbeeld gijzeling. Normoverschrijdend gedrag kan- bedoeld of onbedoeld- de besluitvorming beïnvloeden en raakt dan aan de integriteit van de besluitvorming. De onlustgevoelens die worden veroorzaakt door dreiging en agressie, kunnen daarnaast een grote impact hebben op degene die het overkomt en op zijn of haar omgeving. Ervaring met agressie kan leiden tot vermindering van het plezier in het uitoefenen van de functie, minder goed functioneren of ziekteverzuim.

Agressie en geweld tegen raadsleden en raadsvolgers is onacceptabel en mag nooit worden getolereerd. In dit document wordt een heldere vertaling gegeven van de situaties die zich kunnen voordoen en de stappen die in voorkomende gevallen worden gezet.

1. Basisafspraken

De basisafspraken is dat het raadslid of de raadsvolger normoverschrijdend gedrag vanwege zijn of haar functie altijd intern meldt en vervolgens de vastgelegde handelwijze in deze richtlijnen volgt.

2. Emotie of normoverschrijdend gedrag?

Onder emotieel gedrag wordt verstaan dat een inwoner op een emotionele manier begrip vraagt voor zijn persoonlijke situatie, kritiek geeft op de regels of op het beleid van de gemeente, of bijvoorbeeld boos is over een beslissing van de gemeente. Emotieel gedrag is van korte duur en laat zich corrigeren. Voor dergelijk gedrag kan (enig) begrip worden getoond. Emotieel gedrag is niet verboden, boosheid is niet grensoverschrijdend en is geen agressie.

Normoverschrijdend gedrag is: aanhoudend emotioneel gedrag, aanhoudende boosheid of het aanhoudend uiten van beledigingen en gedrag dat – nadat de inwoner erop is aangesproken – niet verandert of juist verergert.

Hiervoor zijn de volgende vormen te onderscheiden:

1. (non-)verbale agressie:

- beledigen,
- vernederen,
- smaad,
- treiteren,
- discrimineren,
- seksuele intimidatie;

2. Persoonsgerichte bedreiging:

- Dreigen door houding, gebaar, of andersoortig gedrag
- Bemoeilijken, onmogelijk maken of juist dwingen
- Lokaalvredebreuk
- Schennis der eerbaarheid
- Pogingen tot schoppen, slaan of verwonden
- Stalken

3. Fysieke agressie:

- Mishandeling
- Verwonden, pijn veroorzaken
- Aanranden

- Beetpakken, duwen, trekken, slaan, gericht gooien, spugen
- Wapengebruik
- Vernielen

3. Handvatten bij normoverschrijdend gedrag

De emotie van de inwoner (irritatie, frustratie en dergelijke) is in eerste instantie vaak niet direct gericht op het raadslid of de raadsvolger, vaak zelfs niet op de raad als orgaan. De herkenning en erkenning van de emotie leidt vaak al tot een normalisering van het gedrag van de inwoner, zodat een gesprek kan worden voortgezet.

Reageert de inwoner niet positief, dan zal het raadslid of de raadsvolger een grens moeten stellen en de inwoner een keuze geven: of de inwoner houdt zich aan de normale omgangsvormen, of het gesprek wordt gestaakt. Reageert de inwoner positief op het stellen van een grens, dan zal het gesprek in principe kunnen worden voortgezet. Reageert de inwoner niet positief, dan wordt het gesprek gestaakt.

In de bijlage bij deze richtlijnen worden enkele handvatten gegeven om de grenzen van normoverschrijdend gedrag te bepalen en hoe te handelen wanneer zich een dergelijke situatie voordoet.

4. Melden van normoverschrijdend gedrag

Het is belangrijk om incidenten te melden en te registreren. Dit is een startsignaal voor de eerste opvang en nazorg van het betrokken raadslid of raadsvolger en de dadergerichte afhandeling van het incident.

Raadsleden en raadsvolgers melden incidenten bij de burgemeester of de griffier, die elkaar direct op de hoogte stellen van de melding. De registratie gebeurt in het Gemeentelijke Incidenten Registratiesysteem (GIR). Dit is een digitaal agressieregistratiesysteem dat door het A=O fonds Gemeenten is ontwikkeld. Met dit systeem kunnen agressie-incidenten op eenvoudige wijze worden geregistreerd en afgehandeld.

5. Maatregelen

Na een incident wordt door de burgemeester een ordegesprek gevoerd met de dader. Het gesprek is gericht op het herstel van de orde en het voorkomen van herhaling van agressief gedrag. In dat gesprek, wordt de dader gevraagd excuses aan te bieden voor het gedrag tegenover het raadslid of de raadsvolger, en worden afspraken gemaakt over het acceptabele gedrag waar de dader aan dient te voldoen en de consequenties van het niet nakomen ervan.

6. Melding, aangifte politie

Bij normoverschrijdend gedrag wordt aangifte of een melding gedaan bij de politie.

De maatregelen die door de gemeente worden genomen jegens de veroorzaker worden zo mogelijk meteen bij het doen van aangifte of bij de melding aan de politie doorgegeven en anders zo spoedig mogelijk na het nemen van deze maatregelen.

Bij een strafbaar feit wordt altijd aangifte gedaan. Dit is in de volgende gevallen:

- een ernstige bedreiging geuit tegen het raadslid of de raadsvolger
- fysieke agressie
- vernieling
- openlijke geweldpleging
- lokaalvredebreuk

Eventuele schade en het feit dat vergoeding hiervan gewenst is, worden tevens in de aangifte opgenomen.

Van een incident dat geen strafbaar feit is wordt altijd melding gedaan bij de politie. Meldingen zijn belangrijk voor de dossiervorming. Het kan zijn dat een dader zich ook bij andere instanties heeft misdragen.

Bij voorkeur doet het slachtoffer zelf aangifte van het strafbare feit waarvan hij of zij meent slachtoffer te zijn geworden. Hij of zij kan immers het beste zelf vertellen wat hem of haar precies is overkomen. De plaats waar deze aangifte wordt gedaan wordt in overleg met het slachtoffer. Doet een slachtoffer zelf aangifte, dan kan hij zich laten begeleiden door de griffier.

7. Contact met de politie

De griffier is de contactpersoon voor de politie. Ook de politie zal een contactpersoon aanwijzen, die op het gebied van agressie- en geweldsincidenten aanspreekpunt is voor de organisatie. Deze contactpersoon heeft informatie over de specifieke afspraken die er bestaan tussen politie, justitie en gemeente. Hij of zij is ook aanspreekpunt voor het maken van specifieke afspraken tussen de gemeente en het wijkbureau. Bijvoorbeeld over assistentie of ondersteuning van de politie ter voorkoming van of ter ondersteuning bij agressie- en geweldsincidenten.

8. Communicatie

Ingeval van bedreiging of andere ernstige vormen van normoverschrijdend gedrag onthoudt het raadslid of de raadsvolger van commentaar. In dat geval treedt de burgemeester op als woordvoerder en kan zich daarbij desgewenst laten bijstaan door de Gebiedsofficier van Justitie. Als de burgemeester direct betrokken is, wordt in overleg met de burgemeester, de locoburgemeester en eventueel de Commissaris van de Koning de handelwijze bepaald. Andere politieke ambtsdragers worden met instemming van het slachtoffer op de hoogte gebracht van een incident tijdens een besloten overleg van het seniorenconvent. Vertrouwelijkheid wordt daarbij, zo nodig, in acht genomen. In het geval van voortdurende dreiging is het van groot belang dat niemand uitspraken doet die leiden tot verhoging van veiligheidsrisico's.

Communicatie en contacten met de pers worden overgelaten aan de communicatie adviseur van de gemeente, die de communicatieboodschap bij een ernstige (be)dreiging afstemt met de afdeling voorlichting van het Openbaar Ministerie. Getroffen (politie) maatregelen in de publieke ruimte worden nooit naar de pers gecommuniceerd. Afspraken over woordvoering worden altijd in acht genomen.

9. Vertrouwenslijn

Speciaal voor politieke gezagsdragers en raadsleden is er een vertrouwenslijn in het leven geroepen. Deze biedt zowel mentale ondersteuning na een incident als hulp bij het afwegen van de noodzaak tot melden en aangifte. Het telefoonnummer van de vertrouwenslijn is 088-5543288 (zie www.devertrouwenslijn.nl)

10. Schade, opvang en nazorg na incidenten.

Het kan zijn dat er schade is geleden door de gemeente zelf, aan persoonlijke eigendommen van de betrokkene of dat er aanvullende kosten moeten worden gemaakt (bijvoorbeeld medische). Los van de vraag of de gemeente of de betrokkene verzekerd is voor de schade is het uitgangspunt dat schade zoveel mogelijk wordt verhaald op de veroorzaker. Benadeelden kunnen zich zo nodig, door tussenkomst van de griffier, laten bijstaan door een jurist van de gemeente. Ook kan er een beroep worden gedaan op Slachtofferhulp.